

иницировала и собственные гражданские акции: организовало сбор подписей против строительства новой АЭС в Беларуси, выступило в защиту осужденной Тамары Винниковой, бывшего председателя Национального Банка.

ЖНДД самостоятельно занимается исследованиями по различным темам. В рамках разных программ проведены мониторинг женского движения Беларуси (1996-2001 г.), исследование женского политического участия (1996-2001 г.), репрезентативный социологический опрос "Домашнее насилие в Беларуси: формы, масштабы, пути преодоления" (1999), социологическое исследование "Репродуктивное поведение населения Республики Беларусь" (2002г.), исследование законодательства, регулирующего права женщин, а также создан банк данных по различным аспектам положения женщин.

ОО ЖНДД провело более 100 семинаров и тренингов, 5 международных конференций по различным проблемам положения женщин. Образовательными услугами организации воспользовались 3000 человек, информационными - более 5000, консультационными - 1500 женщин.

С первых дней своего создания Женское христианско-демократическое движение (с 1999 года - ОО ЖНДД) принимало активное участие в международной жизни, стремясь привлечь внимание к положению женщин Беларуси, политической и экономической ситуации, проблемам экологии, вызванным чернобыльской катастрофой.

В настоящее время ОО ЖНДД входит в различные международные женские сети. Разработана совместная белорусско-немецкая программа "Женщины и развитие".

ДЗЯРЖАЎНАЯ І НЕДЗЯРЖАЎНАЯ ПАДТРЫМКА ПРАФЕСІЙНАГА МАСТАЦТВА: ПАРАЎНАННЕ НЯМЕЦКАГА І БЕЛАРУСКАГА ВОПЫТАЎ.

В.М.Папко

г. Брэст, БДТУ

У апошнія дзесяцігоддзі XX ст. у еўрапейскіх краінах актыўна адбываліся разнастайныя трансфармацыйныя працэсы: адны дзяржавы атрымалі незалежнасць (прынамсі, Беларусь), іншыя — аб'ядноўваліся (як ФРГ і ГДР). Усе гэта істотным чынам паўплывала на культуру і палітычнае жыццё гэтых краін. Новыя рэаліі і ўмовы пацягнулі за сабой важныя змены ў культурнай палітыцы кожнай дзяржавы. У сучаснай сітуацыі культурная сфера хутка набірае вагу ў жыцці грамадства. Гэты працэс назіраецца ва ўсім свеце, таму і ўзрастае ціканасць да культурнай праблематыкі не толькі з боку даследчыкаў у традыцыйных галінах мастацтвазнаўства і гісторыі, але і з боку прадстаўнікоў эканамічнай, горбыдчай, паліталогічнай, сацыялагічнай і іншых навук. У сучаснай культурнай палітыцы кожнай дзяржавы існуе аспект падтрымкі нацыянальнага прафесійнага мастацтва, падыходы да рэалізацыі якой, аднак, значна адрозніваюцца ў залежнасці ад гістарычных традыцый. У гэтым дакладзе будзе разгледжана праблематыка, вопыт і падыходы да палітыкі ў сферы прафесійнага мастацтва ў Германіі і Беларусі, што маюць розныя мадэлі, якія скалаліся гістарычна.

У айчынай гістарыяграфіі пад словазлучэннем "культурная палітыка" амаль заўсёды маецца на ўвазе дзяржаўная палітыка ў галіне культуры. Сапраўды, у савецкай дзяржаве так і было, таму што ўсё было дзяржаўным. На захадзе праводзіць культурную палітыку могуць не толькі дзяржава, але і ўсе палітычныя партыі (яны абавязкова маюць у сваіх праграмах такі аспект), грамадскія аб'яднанні, нацыянальныя суполкі, камуны (мясцовыя ўлады). Такім чынам, цяжка гаварыць у гэтых краінах аб поўнай карціне культурнай палітыкі, мяркуючы толькі па дзейнасці дзяржавы. Сама дзяржава спрыяе таму, каб культура мела падтрымку (матэрыяльную і ідэйную) з розных крыніц. Менавіта таму, далей у працы пад выразам «культурная палітыка» ў дачыненні да БССР і РБ будзе мецца на ўвазе дзяржаўная культурная палітыка. Вельмі адрозніваецца ад айчынай і еўрапейскай традыцыя распаўсюкі праблем палітыкі ў галіне мастацтва. Напрыклад, у нямецкай літаратуры па гэтым пытанні выкарыстоўваюцца такія тэрміны, як Kunstpolitik (паліталогія мастацтва), Kunstpolitik (палітыка ў мастацтве), Politikfeld „Kunst“ (палітычнае поле „мастацтва“). Дарэчы, у нас палітыка ў галіне мастацтва, як асобная сфера дзейнасці пачала вылучацца зусім нядаўна, але і зараз яшчэ працягвае

часцей ужывацца паняцце „культурная палітыка“ у значэнні „палітыка ў галіне культуры і мастацтва“, без выдзялення дзеянняў у дачыненні непасрэдна мастацтва[1].

Лягчэй за ўсё прасачыць ажыццяўленне такой формы падтрымкі прафесійнага мастацтва, як бюджэтнае фінансаванне. Галоўную ролю ў палыходах да фінансавання культуры адыгрывае прынцып арганізацыі дзяржавы. У федэратыўных краінах, да якіх адносяцца і Германія, падтрымка мастацтва знаходзіцца галоўным чынам у кампетэнцыі рэгіянальных улад. Такі падыход не патрабаваў нават існавання агульнадзяржаўнага органа кіравання сферай культуры і мастацтва (накштаат міністэрства культуры) – яго проста не было. Беларусь, як нашчадак савецкай сістэмы атрымала ў спадчыну традыцыю дзяржаўнага кіравання сферай культуры і мастацтва, дзе ўсе ўстановы былі дзяржаўнымі (музеі, тэатры, цыркi і г.д.) У 90-я гг. тут вельмі марудна адбываўся працэс з’яўлення новых, незалежных ад дзяржавы, форм існавання мастацкіх устаноў. Напрыклад, у 1992 г. у Гомелі з’явіўся адзіны ў краіне прыватны тэатр, які заняў сваю нішу ў культурным жыцці горада[2].

Такім чынам, на Беларусі дзяржава (у асобе Міністэрства культуры РБ і яго падведасных устаноў) адыгрывае галоўную ролю ў фінансаванні прафесійнага мастацтва.

Акрамя непасрэднага бюджэтнага фінансавання, у некаторых еўрапейскіх краінах улада ўводзіць спецыяльныя падаткі, сродкі ад якіх ідуць на патрэбы мастацтва. У Аўстрыі – гэта „культуршылінг“, надбаўка да ліцэнзійнай палаты за радыё- і тэлевягнанне. Сродкі, атрыманыя за кошт гэтага падатка, ідуць непасрэдна на фінансаванне „жывога“ мастацтва і культуры. У Францыі і краінах Севернай Еўропы 1% кошту будаўніцтва дзяржаўных устаноў ідзе на закупку твораў выяўленчага мастацтва. Існуе вялікая колькасць іншых падобных падаткаў[3]. Адна з распаўсюджаных у Еўропе формаў дзяржаўнай і недзяржаўнай фінансавання падтрымкі мастацтва – выдзяленне грантаў. Адно адрозненне – на Беларусі іх выдае толькі дзяржава, а ў Германіі – часцей прыватныя фонды. Вядомы расійскі культуролаг Арнольдаў выказвае меркаванне, што ў будучым, магчыма, знікнуць дзяржаўныя органы ўпраўлення культурай, а некаторыя іх функцыі будуць выконваць розныя асацыяцыі і грамадскія аб’яднанні, якія хутчэй за ўсё будуць прывязаны да рэгіёнаў. На сучасны момант працэс з’яўлення разнапланавых грамадскіх аб’яднанняў і фондаў вельмі актыўна праходзіць ва ўсіх постсавецкіх краінах, такім чынам ускладняюцца ўнутрыкультурныя ўзаемадачыненні грамадства. У сувязі з гэтым узрасла неабходнасць навуковага падыхода да кіравання культурай і культурнай палітыкай.

Другі важны аспект праблемы – улік інтарсаў рэгіёнаў. Той факт, што спецыфіка інтарсаў рэгіёнаў слаба ўлічвалася цэнтральнай уладай СССР, спрыяў невяліроўцы культурных працэсаў, садзейнічаў знікненню мясцовага каларыту, збянну культуры. Аднак нельга сказаць, што працэс раздзяржаўлення сферы культуры адбываецца ва ўсіх краінах. На самой справе, у развітых еўрапейскіх краінах (напрыклад, ў Германіі) можна заўважыць працэс зусім адваротны – больш актыўнае ўключэнне дзяржаўных структур у падтрымку культурнага жыцця, акрэсленне новых палыходаў да правядзення культурнай палітыкі. Доўгі час у Германіі не было федэральнага міністэрства культуры. Пасля змены ўрада ў Германіі ў 1998 г. актывізавалася яго дзейнасць у накірунку культурнай палітыкі. Тады былі створаны камітэт па культуры і СМІ ў нямецкім Бундстагу і пост Упаўнаважанага федэральнага ўрада па справах культуры і СМІ, што павінна павялічыць ролю дзяржавы ў справе захавання і падтрымкі культуры. У афіцыйных публікацыях нямецкага ўрада абвясняецца, што ў цэнтры актыўнай культурнай палітыкі стаць падтрымка розных відаў мастацтва, твораў мастакоў, музыкантаў, архітэктараў, скульптараў і г.д. Мэта дзяржавы – стварыць умовы для творчых людзей, свабоднай творчасці і, на колькі гэта магчыма, сацыяльна іх абараніць[4].

Колі функцыі Упаўнаважанага па справах культуры і СМІ фарміравалася шляхам выяўлення некаторых функцый з кампетэнцыі іншых федэральных ведамстваў (напрыклад, ад міністэрства планавання і горадабудаўніцтва новая ўстанова атрымала функцыю падтрымкі культуры ў сталіцы – г.Берліне і федэральным горадзе Боне). Акрамя гэтага, пад яго кіраўніцтвам аказалася вырашэнне пытанняў аховы і фінансавання помнікаў і музеяў ва ўсходніх землях, рэканструкцыя Вострава Музеяў у Берліне і іншыя[5].

Дзяржава не павінна займацца рэалізацыяй мастацкага гледжання і не павінна дзейнічаць як мастацкі крытык. Для культурнай палітыкі Германіі абвясняецца

неабходнасць у палітычнай стрыманасці пры эстэтычных ацэнках і абайная ахова скарбаў у музеях, бібліятэках краіны, яе культурных традыцый. Галоўная думка – “культура вымагае свабоды і садзейняння”. “Тры гэтым дэмакратычная дзяржава садзейнічае культуры не як мецэнат, які кіруе, які ўтрымлівае музеі, каб яны падаравалі яму бляск і лептымнасць. Дзяржаўнае садзейнічанне ў сучаснай прававой дзяржаве, ведае, найперш за ўсё, прыняць талерантнасць і нейтралітэт”. У афішыйных публікацыях нямецкага ўрада сцвяржаецца, што “дзяржаўныя ўстановы не могуць быць цензарам” [6].

У ФРГ галоўную ролю ў культурным і мастацкім жыцці з боку дзяржавы адыгрываюць урады зямель і камун. Федэральныя сродкі прыцягваюцца ў гэтую дзейнасць толькі пры арганізацыі мерапрыемстваў федэральнага ці міжнароднага ўзроўня. Права кожнага грамадзяніна Германіі на адлюстраванне сваіх ідэй “у слове, пісьме і карціне” занатавана ў 5-м артыкуле канстытуцыі.

Федэральныя задачы ў галіне культурнай палітыкі Германіі:

1. Садзейнічанне культурнаму адзінству Германіі (згодна дагавору аб аб'яднанні).
2. Культурная падтрымка ва ўсходняй частцы Цэнтральнай Еўропы.
3. Падтрымка айчыннага кінамастацтва (згодна закону аб садзейнічанні кіно).
4. Ахова нямецкай культурнай спадчыны.
5. Прадстаўленне культурна-палітычных інтарэсаў краіны ў Савецкай Еўрапейскага Саюза і інш. [7]

Аб важнасці культурна-палітычнай праблематыкі ў сучасным свеце гаворыць той факт, што неманіта ў 80-90-я гг. адбываюцца такія глабальныя перамены, як узнікненне незалежных дзяржаў на ўсходзе, інтэграцыя краін Заходняй Еўропы і моцныя міграцыйныя працэсы, якія прыводзяць да стварэння мульціэтнічнага грамадства. Гэта значыць, што ў новых умовах культурная палітыка павінна забяспечыць узел гэтага разнастайнага па сваім складзе насельніцтва ў культурным жыцці. Сам па сабе змест культурнага жыцця еўрапейскіх краін зараз утрымлівае розныя нацыянальныя, рэлігійныя і іншыя патокі. Культурная палітыка павінна мець на іх уплыў для стрымання верожаасці, умацавання гуманістычных ідэалаў і пабуловы грамадства новага тыпу. Культура садзейнічае інтэграцыі грамадства, таму ў сучасную культурную палітыку Германіі (на думку нямецкіх спецыялістаў) неабходна ўключыць аспекты выдзялення міжкультурнага дыялогу і культурнай інтэграцыі [8]. Новыя рэаліі еўрапейскага жыцця патрабуюць новых падыходаў да культурна-палітычных праблем, якія зараз знаходзяцца ў фокусе інтарэсаў нямецкіх даследчыкаў і палітыкаў.

Аднак галоўнымі прычынамі кардынальных змен у метадах правядзення культурнай палітыкі ў Германіі можна лічыць наступныя:

1. Аб'яднанне ГДР і ФРГ; у сувязі з гэтым неабходнасць укааання матэрыяльных сродкаў у развіццё культуры ўсходніх зямель і Берліна, як сталіцы дзяржавы.
2. Еўрапейскія інтэграцыйныя працэсы.
3. Эміграцыя ў ФРГ і змены ў нацыянальным складзе насельніцтва краіны.

Тыя працэсы еўрапейскага аб'яднання, якія мы можам назіраць, як сучасны, маюць свой непасрэдны вялікі уплыў на культурнае жыццё нават не адной краіны, а ўсяго свету. У заходняй літаратуры даўно выкарыстоўваецца тэрмін “еўрапейская культурная палітыка”. Сапраўды, утварэнне Еўрапейскага Саюза, уяўленне азінай грашовай сістэмы і іншыя правыя інтэграцыі суправаджаліся і падаміцоўваліся правядзеннем агульных культурных акцый: Можна лічыць, што культурнае супрацоўніцтва стала адным з тых аспектаў, якія паўдзейнічалі і на палітычнае аб'яднанне еўрапейскіх краін. Яшчэ ў 1987 г. тэолаг, навуковец і палітык, прафесар Вільгельм Хан пісаў: «Без уключэння еўрапейскай культуры ў еўрапейскі аб'яднаўчы працэс ніякая еўрапейская самасвядомасць не ўзнікне, а без яе еўрапейскае аб'яднанне немагчыма» [9]. Культурная палітыка краін Еўропы некалькі апошніх дзесяцігоддзяў была скіравана на стварэнне агульнаеўрапейскай культурнай прасторы. Адной з падобных акцый было правядзенне мерапрыемстваў, прысвечаных Еўрапейскаму году музыкі, якім Еўрапарламент абвясціў 1985 г.

Канешне, кожная краіна мае свае спецыфічныя рысы ў культурнай палітыцы, свае падыходы да яе рэалізацыі. Есць яшчэ адзін аспект, які, ніхай у рознай ступені, але прысутнічае ў культурна-грамадскім жыцці ўсіх краін свету. Размова ідзе пра спонсарства.

Неабходна зазначыць, што сучаснае спонсарства і мецэнатства, ніхай і мае свае карані ў мецэнатскіх традыцыях старажытнасці, але істотна ад іх адрозніваецца. Пякка сабе ўявіць памеры грашовых сродкаў, якія штогод укааваюцца ў свеце камерцыйнымі

прадпрыемствамі ў культурныя, мастацкія ўстановы і мерапрыемствы — яны проста граніцы. Спонсарскія сродкі выкарыстоўваюцца ў фінансаванні ўсіх відаў мастацтва і сфер культурнага жыцця. У наш час нельга сказаць, што выгаду ад гэтага атрымлівае толькі культура. На самой справе, мэтай дзеяння спонсараў з'яўляецца стварэнне станоўчага іміджу фірмы ў грамадстве і прыцягненне цікавасці да сваёй дзейнасці і сваёй прадукцыі. З'яўляецца вядома, што лепшыя вынікі спонсарскай дзейнасці можна атрымаць толькі шляхам шматгадовага і планамернага яе правядзення ў якой-небудзь сферы. Знакамітая фірма "Філіпс" укладвае сродкі ў канцэрты і турні папулярных рок-груп, а з іншага боку — фінансуе пастаноўкі некалькіх спектакляў штогод у розных тэатрах (у сезоне 1986-1987 гг. гэта былі спектаклі "Лягучы галаванец" і "Аіда" у Боне, "Казкі Гофмана" ў Мюнхене, "Турандот" у Берліне і г.д.) [10]

З 1997 г. у Расіі і Беларусі кампанія "Філіп Морыс" кожны год уручае спецыяльны прыз "Кветка балета" лепшаму танцоўшчыку. Мэта гэтай акцыі — падтрымка і заахвочванне таленавітых артыстаў балета. Акрамя аднаго галоўнага прыза, грашовымі прэміямі адзначаюцца ўсе намінацыі. Гэтая прэмія ўручаецца таксама ў Фінляндыі, Венгрыі, Чэхіі, Славакіі, Швецыі. Кампанія плануе пашыраць сваю дзейнасць у гэтым накірунку і на іншыя краіны. Даволі актыўна мецэнацкай дзейнасцю на Беларусі займаюцца замежныя пасольствы і арганізацыі, якія праводзіць гастролі тэатраў ці артыстаў. Лепшым прыкладам такой установы можна лічыць Нямецкі культурны цэнтр імя Гётэ, які існуе ў многіх краінах свету. Ён праводзіць семінары, арганізуе гастролі і выставы. Гэтая ўстанова садзейнічае культурнаму абмену паміж Германіяй і Беларуссю, папулярызуе нямецкую культуру ў свеце [11].

У сяр. 80-х гг. у Германіі было зроблена спецыяльнае даследаванне для ЮНЕСКО, у якім былі вылучаны чатыры сферы, што вымагаюць асаблівай увагі ў культурнай палітыцы:

1. Паліпшэнне палітычных, арганізацыйных і заканадаўчых умоў.
 - Інтэнсіўнае ўзаемадзеянне ўстаноў, якія падтрымліваюць культуру на розных узроўнях (нацыянальным і рэгіянальным).
 - Стварэнне фондаў падтрымкі культуры з пэўным бюджэтам і вузкай спецыялізацыяй.
 - Больш гнуткае кіраванне культурай.
 - Умацаванне супрацоўніцтва з прыватнымі асобамі, фірмамі і саюзамі.
 - Распаўсюджванне ў грамадстве інфармацыі па праблемах культуры і магчымасцях уздзеяння ў культурным жыцці.
2. Пашырэнне міжнароднага супрацоўніцтва.
3. Клопат аб павышэнні эканамічнасці і эфектыўнасці дзейнасці культурных устаноў.
4. Увядзенне дадатковых формаў фінансавання.
5. Ускосная падтрымка праз падатковыя меры (напрыклад, льготы ў падаткаабкладанні культурных устаноў і творчых асоб) [12].

Як было сказана вышэй, культурная палітыка дзяржавы датычыцца шырокага спектра сфер дзейнасці: адукацыі, СМІ, царквы, турызма. Аднай з такіх сфер можна назваць і мастацтва. Нямескі вучоны, прызнаны спецыяліст па праблемах палітыкі ў галіне культуры і мастацтва Клаўс фон Беймэ ў сваіх даследаваннях суадносіць і суіснаванне мастацтва і палітыкі прыходзіць да высновы, што ў разглядае мастацтва праз прызму палітыкі неабходна ўлічваць два фактары:

1. Сучасны стан краіны, з улікам дэмакратычных прынцыпаў дзяржаўнасці. Палітычныя культуры не знаходзяцца ў пастаянным стане, а развіваюцца пад уплывам гістарычных падзей.
2. Традыцыя правядзення палітыкі ў галіне мастацтва існуе значна даўжэй, чым сучасныя прынцыпы дэмакратыі [13].

Дзяржаўная палітыка ў галіне прафесійнага мастацтва — гэта дзейнасць дзяржавы ў накірунку фінансавай і юрыдычнай падтрымкі творчых супрацоўнікаў і мастацкіх устаноў, якая садзейнічае фарміраванню духоўнай і культурнай самабытнасці краіны, пры гэтым дзяржава павінна ствараць аднолькавыя ўмовы для свабоднага развіцця ўсіх відаў мастацтва, стыляў, відаў і пільняў. Стварэнне твораў па дзяржаўным заказе (скульптурных выляў, опер, балетаў, пастаноўка спектакляў і г.д.), правядзенне творчых конкурсаў, дзейнасць дзяржаўных тэле- і радыёкампаній, газет па прапагандзе айчыннага мастацтва,

выдача грантаў – гэта толькі некаторыя элементы дзяржаўнай палітыкі ў галіне мастацтва. Клаўс фон Беймэ выдзяляе чатыры дзяржаўныя мадэлі сацыйнага мастацтва:

1. Цэнтралізаваная мадэль пад кіраваннем Міністэрства культуры (напрыклад, Францыя).
2. Дэцэнтралізаваная мадэль, дзе галоўную ролю адыгрываюць рэгіянальныя ўлады (Германія).
3. Пара-дзяржаўная мадэль кіравання, з высокай ступенню аўтаномнасці (National Endowment of the Arts у ЗША, Arts Council у Вялікабрытаніі).
4. Мадэль з вызначальнай роляю дзяржавы ў арганізацыі падтрымкі мастацтва. Гэты тып часцей за ўсё датычыцца дзяржаў-дыктатур, але ёсць і дэмакратычныя прыклады – краіны Скандынавіі[14].

З вышэйсказанага можна вывесці выснову, што калі тып культуры ўздзейнічае на культурную палітыку, то яна ў некаторай ступені з'яўляецца ласцю стану дзяржавы і грамадства. Нездавальняючае фінансаванне сферы культуры – гэта паказчык няўстойлівага стану самой дзяржавы і яе эканомікі, а не беднасці духоўнага зместу культуры. Некаторыя эканамісты па-ранейшаму лічаць, што культура з'яўляецца толькі адной з галін народнай гаспадаркі. На самой справе, гэта асобая сфера грамадскага жыцця, якая не паддаецца стандартызацыі, мае свае ўнутраныя законы развіцця, якія не падпарадкоўваюцца правілаў матэматыкі. Асноў і складанасці планавання ў культуры і мастацтве, таму што запланаваць нараджэнне геніяльнага твора нельга, можна толькі спрыяць яго стварэнню, а ці адбудзецца яно, яшчэ невядома. Планаванне ў галіне культуры і мастацтва павінна быць мэтанакіраваным на мінімізацыю адмоўных уздзеянняў на культуру і абарону нацыянальнай культурнай спадчыны. Мастацтва мае сваю аўтаномію ад іншых сфер развіцця грамадства. І дзяржава павінна абараняць гэтую аўтаномію. Але Беймэ лічыць, што нельга пазбегнуць умяшання дзяржавы ў мастацкую сферу. Да таго ж палітычныя ідэі самі па сабе знаходзяць у ім выйсце[15].

У адным са сваіх дакладаў намеснік міністра культуры і друку РБ Уладзімір Рылапка ўвёў тэрмін “субекты культурнай палітыкі”, да якіх ён аднёс: “дзяржаўныя ўстановы, і грамадскія арганізацыі, і ўсё тое, што выпрацоўвае, транслюе і ацэньвае культурную прапанову”. Ён выказаў думку, што на Беларусі зараз ажыццяўляецца працэс “актыўнага фарміравання новых субектаў культурнай палітыкі”[16]. У першую чаргу гэта працяўляецца ў актывізацыі творчай дзейнасці нацыянальных суполак. Першай у шэрагу іншых функцый дзяржавы ў культурнай сферы ён называе збалансаванне культурных інтарэсаў усіх сацыяльных класаў, груп, субектаў культуры і культурнай палітыкі.

Мэты і задачы дзяржаўнай палітыкі Беларусі ў сферы прафесійнага мастацтва:

1. Стварэнне спрыяльных эканамічных, сацыяльна-прававых умоў для развіцця прафесійнага мастацтва.
2. Сацыяльная і правая абарона творчых работнікаў.
3. Стмуляванне стварэння высокамастацкіх твораў праз арганізацыю дзяржаўнага, конкурсаў, фестываляў і інш.
4. Павышэнне ўзроўню мастацкай адукацыі ў краіне.
5. Папулярызацыя твораў беларускіх аўтараў сярод насельніцтва і за межамі Беларусі.
5. Падтрымка творчай таленавітай моладзі.
6. Стварэнне высокага іміджу творчым асобам шляхам матэрыяльнага і маральнага заахвочвання (уручэнне дзяржаўных узнагарод, прэмій, прысваенне ганаровых званняў).

Асноўныя накірункі сваёй культурнай палітыкі і палітыкі ў галіне прафесійнага мастацтва дзяржава дэкларуе ў сваіх законах аб культуры, адукацыі, мове, ахове помнікаў. Безумоўна, галоўным сярод іх з'яўляецца закон “Аб культуры ў Беларускай ССР”, які быў прыняты Вярхоўным саветам БССР 4 чэрвеня 1991 г.

Метады і формы правядзення палітыкі ў галіне прафесійнага мастацтва, механізмы ўзаемадзеяння твораў і ўлады:

1. Галоўная форма уздзеяння дзяржавы на развіццё мастацтва занатавана ў палажэнні аб міністэрстве культуры, дзейнасць якога скіравана на падтрымку стварэння і прапаганду высокамастацкіх твораў ва ўсіх відах мастацтва.

2. Стмуляванне твораў, якія звяртаюцца да істырычнай тэматыкі. Некалькі разоў міністэрства праводзіла конкурсы на стварэнне твораў істырычнай тэматыкі. Многія з гэтых істырычных тэматык, пастаўленыя ў апошнія гады, былі створаныя па дзяржаўным

заказе Міністэрства культуры. Усе яны прысвечаны пераломным момантам у гісторыі або знакамітым яе дзеячам. Сярод самых папулярных вобразаў сучаснай беларускай драматургіі па гістарычнаму тэматыку – вобразы Уладзіміра і Рагнеды (п'еса “Звон – не маітва” І.Чырпынава, “ Уладзімір і Рагнеда” А.Дударова, балет “Страсіц” А.Мазівані), Войшалка (п'еса А.Пракопчыка і опера А.Бандарэнікі “Князь Навагародскі”), Ягайлы і Вігаўта (п'еса “Купала” А.Дударова), Барбары Радзіві (п'еса Р.Баравіковай “ Барбара Радзіві” і А.Дударова “Чорная панна Нясвіжа”) і іншыя. Яны былі пастаўлены па некалькі разоў у розных тэатрах краіны. У гэты час было створана шмат мадэрнальных помнікаў дзеячам беларускай гісторыі, культуры і мастацтва (Ф. Скарыне, М.Гусоўскаму, Е.Поліцкай у Мінску, Н.Ордзе ў Іванава, П.Мсціслаўцу ў Мсціслаўлі і г.д.) [17]

3. Выпрацоўка сістэмы прырытэтных напрамкаў развіцця культуры і асобных відаў мастацтва.

4. Падтрымка творчых саюзаў і ўзаемадзеяння з імі. У 1994 г. на тэрыторыі Беларусі дзейнічалі наступныя творчыя грамадскія арганізацыі: Канфедэрацыя творчых саюзаў, Саюз тэатральных дзеячоў, Саюз мастакоў, Саюз кампазітараў, Саюз музычных дзеячоў, Саюз кінематаграфістаў, Саюз архітэктараў, Саюз дызайнераў. Зараз на тэрыторыі Беларусі дзейнічае 13 творчых саюзаў, членамі якіх з'яўляецца каля 8 тыс. чалавек. [18]

У азначаны перыяд творчыя саюзы пазбавіліся моцнага дзяржаўнага ідэалагічнага ўціску. Яны маюць права пашыраць спектр сваёй дзейнасці, займаюцца выдавецтвам, арганізуюць выставы і вядуць іншую камерцыйную дзейнасць. Закон “Аб творчых асобах і творчых работніках” быў прыняты 16 снежня 1999 г.

Параўноўваючы працэсы, якія адбываюцца ў культурным жыцці Беларусі і Германіі за апошнія дзесяцігоддзе, мы прышлі да наступных высноў:

1. У 90-я гг. на Беларусі ідзе працэс дэмакратызацыі культурнага жыцця, з'яўляюцца, хача і марудна, недзяржаўныя крыніцы фінансавання прафесійнага мастацтва. У Германіі, федэратыўнай краіне, гістарычна складалася традыцыя фінансавання культуры і мастацтва не з агульнадзяржаўнага, а з мясцовых бюджэтаў. Але ў апошнія гады значна ўзраслі ўкладанні дзяржавы ў развіццё гэтай галіны, у 1998 г. была створана структура, дзейнасць якой узмацняе актыўнасць дзяржавы ў гэтым накірунку.

2. У 90-я гг. значна ўзмацніліся культурныя кантакты паміж Беларуссю і Германіяй, у якіх галоўную ролю адыгрывае Інстытут Г'ётэ. Германія – адна з тых краін, што праводзяць актыўную знешнюю культурную палітыку, садзейнічаюць папулярнацыі сваёй культуры за межамі дзяржавы.

3. На Беларусі ў культурнай палітыцы ўсе мацней працягваецца тэндэнцыя захавання і падтрымкі рэгіянальнай культурнай спецыфікі, традыцыі якой вельмі моцныя ў Германіі.

4. Германія валодае добрай сістэмай спонсарскай падтрымкі. На Беларусі спонсарства толькі нараджаецца, не мае юрыдычнай базы і слаба ўплывае на развіццё мастацтва.

[1] Klaus von Beyme Die Kunst der Macht und die Gegenmacht der Kunst. Studien zum Spannungsverhältnis von Kunst und Politik. Frankfurt am Mein. 1998. с.31

[2] Тэатры Беларусі. Мн., 1998, с.95

[3] Богачёва О. Государственное финансирование сферы культуры и искусства // Вопросы экономики. 1996, № 10, с.71

[4] Im Bund mit der Kultur. Neue Aufgaben der Kulturpolitik. Berlin, 2000, с.4

[5] там жа, с.11-12

[6] там жа, 2000, с.6

[7] там жа, с.8-10

[8] Thomas Rübke, Bernd Wagner Interkultureller Dialog – eine Herausforderung für die Kulturpolitik // Interkultureller Dialog. Ansätze, Anregungen und Konzepte für eine interkulturell ausgerichtete Kulturarbeit und Kulturpolitik. Bonn, Essen, 1997. с.87

[9] Wilhelm Hahn Europäische Kulturpolitik. Aufsätze über Bildung, Medien und Kirche. Sindelfingen. 1987, с.117

[10] Барысевіч Ю. Навонпа падтрымальнікі фінансуюць культуру? // Культура, 1994, 2 лістапада, с.3

[11] Мазура В.Я. Уздел спонсараў і мецэнатаў у тэатральным мастацтве Беларусі і тэндэнцыі развіцця спонсарства ў іншых краінах // Аператыўная інфармацыя па праблемах культуры і мастацтва. 1998, вып. 4, с.32

[12] Andreas Johannes Wiesand Kunst ohne Grenzen? Kulturelle Identitet und

Freitügigkeit in Europa. Köln, 1987, с.245-246

[13] Klaus von Beyme Die Kunst der Macht und die Gegenmacht der Kunst. Studien zum Spannungsverhältnis von Kunst und Politik. Frankfurt am Mein, 1998 с.31

[14] там же, с 33

[15] там же, с 33

[16] Рылатка У. Даклад // Дзяржава. Культура. Рынак. Мн., 1996, с.11-12

[17] Папко В. Гістарычныя тэмы і вобразы ў сучасным беларускім мастацтве // Вестник Брестского государственного технического университета. Гуманитарные науки. 2001, №6, с.22-25

[18] Беларусь: выбор пути. Национальный отчет о человеческом развитии. 2000. Мн., 2001, с.60

НОВЫЕ ФОРМЫ ОБРАЗОВАНИЯ – ПУТЬ К ИНТЕГРАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ ГЕРМАНИИ И РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.

И.А. Шебанова

г. Брест, БГТУ

Современный мир стремится к глобальной интеграции. Американские педагоги Ф. Паркей и Б.Стенфорда пишут, что программа будущего должна делать акцент на многообразии культур, взаимосвязи, уважение воззрений и ценностей других, ориентацию на международное сотрудничество с целью решения глобальных проблем: «Важное значение имеет пропаганда ценностей, необходимых для толерантного совместного проживания», - считает министр образования и научных исследований Германии Эдельгард Бульман. [4]

Перемены, происходящие во всех социальных структурах, не могут не затрагивать институт образования. Внедрение современных коммуникационных технологий в образование, использование новых форм обучения в состоянии интенсифицировать и ускорить интеграционные процессы, происходящие в Европе, не оставив в стороне Республику Беларусь. В обществе меняется статус знания, считает профессор Нико Штер: оно не только считается конститутивной особенностью современной экономики, но и становится организующим принципом всего общества – «общества знания».

Утверждающийся во всем мире переход к перманентному образованию – «образованию через всю жизнь» - привёл к появлению новых форм университетов. Все большее развитие приобретает так называемое «дистанционное образование».

Термин «дистанционное образование» (distance education) еще до конца не устоялся как в русскоязычной, так и в англоязычной литературе. Встречаются такие варианты как «дистантное образование» (distant education), дистантное обучение (distant learning).

В то же время, определяя нормативно-правовую базу дистанционного обучения, специалисты говорят, что дистанционное образование не означает новую форму образования, а две известные, близкие неразделяемые формы - дистанционное и заочное. По мнению В.И.Овсянникова и А.В.Густыря отличие дистанционного от заочного образования заключается не в форме организации, а в названии, и речь идет о разных терминологических традициях, что позволяет использовать термины «дистанционное образование» и «заочное образование» как синонимы. Во всех зарубежных публикациях советскую, а теперь российскую систему заочного образования однозначно квалифицируют как систему дистанционного образования. С другой стороны в нашей литературе до недавнего времени зарубежные системы дистанционного образования описывались как заочные. Так, крупнейший в Германии университетский центр ДО в Хагене до сих пор переводится как «заочный университет». В Международной стандартной классификации образования ЮНЕСКО 1997 г., являющейся единственной международно признанной основой сравнительной статистики сравнения национальных систем образования, выделяется три формы предоставления образования:

- очное обучение,
- обучение на расстоянии,
- сочетание очного обучения и обучения на расстоянии.